न्द्रध्वजाश्च वर्षात् समधिकाद्वा । गोमायुगृध्रप्रवृद्धा दशाहिकाः सद्य एव तूर्यरवः। आक्रुष्टं पक्वफलं वल्मीकविदारणं च भूपाहे । अद्भुताग्नप्रज्वलनं हततैलवसादिवर्षणं चापि । सद्यः परिपच्यन्ते मासेऽध्यर्द्धे च जलवादः । क्वचितियूपद्रुतवहपीजानां सम्भिर्भवति पक्षैः । कलस्य तोरणस्य च केचिन्मासात् फलं प्राहुः । अत्यन्तविरुद्धानां स्नेहः शब्दश्च वियति भूतानाम् । मार्जारनकुलयोर्मूषकेण सङ्गश्च मासेन । गन्धर्वपुरं मासाद् रसवैक्लव्यं हिरण्यविक्रतिश्च । ध्वजवेश्मपांशुधूमाकुला दिशश्चापि मासफलाः । नवकैकाष्टदशकैकषट्त्रिकत्रिकसंख्यमासपाकानि । नक्षत्राण्यत्रिपूर्वकाणि सद्यःपाकाऽऽश्लेषा । पितृप्राग्भाद्रः षट् षट् त्रयोऽर्द्धमष्टौ च त्रिपङ्केकैकाः । मासचतुष्काषाढे सद्यःपाकाभिजित् तारा । वसुप्राष्ठावध्यर्द्धं त्रयस्त्रयः पञ्च चैव मासाः स्युः। अश्वादीनां पाको नक्षत्राणां यथासंख्यम् । निगदितसमये न दृश्यते चेद् अधिकतरं द्विगुणे प्रपच्यते तत् । यदि न कनकरत्नगोप्रदानैरुपशमितं विधिवद्द्विजैश्च यान्त्या । दशाशब्देऽन्तर्दशाशब्दे च प्रहस्तचितफलपाकभेदो द्रष्टव्यः । कर्मणि घञ् । १०परिपक्वे ऋ० ७ १०४ ९ ११परिणतबुद्धौ च त्रि० पाकस्तत्तनूशब्देदृश्यम् । १२अल्पे ११प्रशस्ते च पाकयज्ञशब्दे दृश्यम् । पाकस्य अल्पस्य प्रशस्य वा भावः पृथ्वा० ष्ट्यनिच् । पाकिमन् तद्भावे पु०। पाकस्यादूरदेशादिः पञ्चा० फक् । पाकायन पाकस्यादूरदेशादौ त्रि० । [शब्दमाला ।

पाकतृणा पु०पाके फलपाके तृणः । (पानीयामला) वृक्षभेदे

पाकज न० पाकाज्जायते जन–ड । १काचलवणे । २पाकजातमात्रे त्रि० । "अनुष्णाशीतपाकजः" भाषा । ३परिणामसूत्ररोगे । [ऋ०८ १८ १५ ।

पाकता अव्य० पाकः विपक्वप्रश्नः स्वार्थे ता । विपक्वप्रश्ने

पाकदूर्वा स्त्री पाकयुक्ता दूर्वा शा० त० । परिपक्वदूर्वायाम् ऋ० १०।१६।१२ भा० ।

पाकदिष् पु० पाकाय दैत्याय द्वेष्टि द्विष्–क्विप् ४त० । पाकशासने इन्द्रे हेमच० । पाकारिप्रभृतयोऽप्यत्र ।

पाकपात्र न० पाकसाधनं पात्रम् शाक०त० । पचनसाधने पात्रे स्थाल्यादौ । तद्भेदाः पाकशब्दे दृश्याः । पाकभाजनपाकभाण्डादयोऽप्यत्र ।

पाकपुटी स्त्री पाकसाधनं पुटी शा० त० । (मोयान) कुम्भपाकार्थपात्रायाम् हेमच०

पाकफल न० पाकयुक्तं फलमस्य शा०त० । (पानीयामला) फलपाके शब्दच० ।

पाकमत्स्य पु० पाकः पक्वः मत्स्यः । १पक्वमत्स्ये व्यञ्जनभेदे शब्दच० । २कीटभेदे सुश्रुतः कीटशब्दे २०५८ पृष्ठे दृश्यम् । वाराहे ३मत्स्यभेदे सुश्रुतः निरावकशब्दे ४०८६ पृ० दृश्यम् ।

पाकयज्ञ पु० पाकसाध्यो यज्ञः शा०त०। चरुपाकेन कर्त्तव्ये यज्ञभेदे स च यज्ञः दर्शोत्सर्गादिहोमः । "पाकयज्ञे तु साहसम्" ति० त० उक्तेस्तत्राग्निः साहसः । पाकः अल्पः बालकसाध्यात् प्रशस्तो वा यज्ञः । २अल्पयज्ञे ३प्रशस्ययज्ञे च यथाह "त्रयः पाकयज्ञाः" आश्व०गृ०१।१२। स्तवे नारायणः ।

"पाकयज्ञास्त्रयस्त्रिविधा इत्यर्थः। कुतः हुताः प्रहुताः ब्रह्मणि हुताः" इत्येकैकस्मिन् बहुवचननिर्देशात् । यदि हि त्रिविधत्वं न स्यात् एकवचनेन निर्देशं कुर्यात् । तस्मात् त्रिविधत्वमिति । पाकयज्ञाः अल्पयज्ञाः प्रशस्तयज्ञा वा । दर्शसोमयज्ञ पाकशब्दः । योऽस्मात् पाकतरः इत्यत्रास्ते पाकशब्दः । तं पाकेन मनसाऽपश्यम् इति यो मा पाकेन मनसा इति च प्रशंसायाम् । तेन आज्यहोमेष्वपि पाकयज्ञतन्त्रं सिद्धं भवति । यदि हि पाकशब्दः पक्वौ वर्तेत आज्यहोमेषु तन्त्रं न स्यात् । दृश्यते च तस्मात्र तत्र वर्त्तेत । प्रशस्तयज्ञा इत्युक्तम् । कथं प्रशस्तत्वम् उच्यते यस्मादेतेषु संस्कारा उच्यन्ते । तैश्च ब्राह्मण्यमवाप्यते । के पुनस्ते संस्काराः । गर्भाधानादयः । तस्मात् सर्वेषां पाकयज्ञत्वमिति यदुक्तं तत् सम्यक् । कथं त्रिविधत्वमित्यत आह "हुता अग्नौ हूयमाना अनग्नौ प्रहुता ब्रह्मणि (ब्राह्मणभोजने) हुताः" श्रु० ।

पाकयज्ञिक पु० पाकयज्ञस्य तत्प्रतिपादकग्रन्थस्य व्याख्यानो ग्रन्थः पाकयज्ञे भवो वा ठञ् । १पाकयज्ञग्रन्थव्याख्याने ग्रन्थे २पाकयज्ञभवे च । [१।७।४।१९

पाकयज्ञिय त्रि० पाकयज्ञमर्हति च । पाकयज्ञार्हे शत०ब्रा०

पाकरञ्जन न० पाकं पच्यमान रञ्जयति रञ्ज–णिच्–ल्यु । तेजपत्रे शब्दच० ।

पाकल न० पाकं लाति ला–क । १कुष्ठौषधौ (कुड़) अमरः २वल्को २वायौ च पु० मेदिः । ४कर्कोटयां स्त्री गौरा० ङीष् । शब्दसा०५कुञ्जरज्वरे ६बोधनद्रव्ये च पु०मेदि०।

पाकलि स्त्री पा–पाने सम्प्रदा०भावे–क्विप् तां पाकं कलयति